

Սուսանա ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ
Երևանի պետական համալսարան

**ԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀՈՄԱՆԻՇՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՐԴԻ ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆԻ
ԲԱՌԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ**

Նկատի ունենալով, որ մինչ այժմ բառակազմական հոմանիշության խնդիրն արդի գերմաներենում քննարկվել է առավելապես առանձին բառերի մակարդակում, սույն հոդվածում, ելնելով բառային կարգերի վերլուծությունից, փորձ է արվում բացահայտել հոմանիշային շարքի և բառային կարգի միջև սերտ կապը, ինչպես նաև առանձին բառերի և բառային տրիպերի իմաստային զարգացման օրինաչափությունները:

Բանալի բառեր. բազմադարբերակ, մենադարբերակ, հոմանիշային շարք, կարգային իմաստ, բառային կարգ, տեղային իմաստ, բառակազմական տիպ, իմաստային փոխանցում, բնիկ բառեր, առնմանում

Հայտնի է, որ լեզուների ածանցական ձևերի մեծ մասը բնորոշվում է տարբերակայնությամբ, իսկ նրանց ներքին կառուցվածքն արտահայտվում է բառային տարբերակների իմաստային ամբողջությամբ: Միևնույն ժամանակ, հոմանիշային զույգերը կամ շարքերը համեմատելիս պարզ է դառնում, որ որպես հոմանիշային ձևեր ի հայտ են գալիս ոչ թե բառային տարբերակներն իրենց իմաստային ամբողջ ծավալով, այլ միայն դրանց առանձին իմաստային իրացումներով կամ որպես մենատարբերակային բառեր: Ընդ որում, հոմանիշային շարքում գերակայող կարող է լինել կամ նշված իմաստային ամբողջությունը, կամ համապատասխան հասկացությունը հնարավորինս ճիշտ ներկայացնող և ոճական առումով չեզոք բառը: Այդպիսով, եթե բազմատարբերակային բառի ներքին կառուցվածքն արտահայտվում է այդ ամբողջությամբ, իսկ ձևական առումով իրացվում է ածանցման, բառաբարդման կամ այլ բառակազմական միջոցներով, ապա այն բնորոշվում է որպես կարգային հոմանիշային տարբերակ: Տվյալ դեպքում հարկ է նկատի ունենալ, որ բառերը նույն կարգի մեջ միավորվում են ոչ միայն ըստ իրենց իմաստաբանական հատկանիշի, այլ նաև ըստ բառակազմական յուրահատկությունների, իսկ դրանց միասնությունն էլ ցանկացած լեզվական կարգի գոյության պայմանն է: Այսպես, օրինակ, գերմաներենում *Zimmer, Keller, Laden* և նման այլ ձևերը թեև իրենց տեղային նշանակությամբ միմյանց տարբերակցում են, սակայն կարգայնորեն նույնական չեն: Այս առումով նշենք, որ հոմանիշային ձևերը որպես բառագիտական միավորներ ոչ միշտ են բնութագրվում կարգային ընդհանուր հատկանիշով, իսկ դա հնարավոր է միայն այն դեպքում, երբ բազմատարբերակային բառի իմաստային և բառակազմական կողմերը համընկնում են: Տվյալ

պարագայում կարևոր է համարվում այն, թե ինչպիսի մասնավոր իմաստներ են արտահայտվում կոնկրետ բառակազմական միջոցներով: Գերմաներենում, օրինակ, *-ung* ածանցը ճշգրտող իմաստ ունի (*Les-ung*), *-er* ածանցով արտահայտվում է միակատար գործողություն (*Seufzer, Brummer*), իսկ *-(er)ei*-ի (*Sprecherei, Bummelei*) միջոցով՝ կրկնվող գործողություն: Վերջինիս օգնությամբ ձևավորվում են նաև ոճական զուգահեռներ, ինչպես՝ *Singen-Singerei, Klatschen-Klatscherei* և այլն: Ընդհանուր առմամբ հոմանիշային շարքում գերակայող են ոճական առումով չեզոք տարբերակային ձևերն ու առանձին բառերը, որոնք որպես բառային կարգ դիտարկվելիս հանդես են գալիս ճշգրիտ կարգային նշանակությամբ:

Հաշվի առնելով վերոհիշյալը՝ փորձենք քննարկել գերմաներենի տեղային նշանակությամբ ածանցավոր բառային միավորները, որտեղ մեծ տեղ են զբաղեցնում մասնագիտություն ցույց տվող ձևերի կազմության համար գործածվող *-er, -or* ածանցներին հարաբերակից *-er(ei)*-ով ձևերը, ինչպես՝ *Druckerei, Fürsterei, Gürtnererei, Kühlerei, Scheiderei, Bäckerei* և այլն: Որոշ բառեր, սակայն, *-er, -or*-ով ածանցավոր ձևերի հետ չեն առնչվում, ինչպես՝ *Abtei, Propstei, Vogtei* և մի քանի այլ ձևեր: Մի շարք *-(er)ei*-ով ածանցավոր ձևեր ծագում են առարկա ցույց տվող գոյականներից, ինչպես՝ *Auskunftei, Kartei, Bücherei, Ziegelei* և այլն: Այստեղ կարելի է ընդգրկել նաև բազմաթիվ *-er*-ով կազմվող բայական ձևերից սերող և գործողության տեղի հետ հարաբերակցվող կազմությունները, ինչպես՝ *Brauerei, Gießerei, Molkerei* և նման այլ ձևեր: Հմմտ.՝ Zuerst sah man den hohen Schornstein der gräflichen Brennerei /Grass, 1998, 48/. Die Wäscherei hatte ein Paar frische Bettlaken hergeliehen /Walser, 2008, 57/.

Հետաքրքիր է, որ մասնագիտական անվանումներից բխող նույնատիպ կազմությունները հիմնականում մենատարբերակային են և ունեն նաև հոգնակի թիվ, ինչպես՝ *Schuhmacherei, Settelerei, Rederei, Buchhaltere* և այլն:

Համապատասխան դիտարկումները ցույց են տալիս, որ *-e* ածանցով կազմվող մենատարբերակային գոյականներն արտահայտում են միայն տեղային իմաստ, ինչպես, օրինակ՝ *Anrichte, Lände, Liege, Schenke*, իսկ *Schmiede* ձևն առավելապես հարաբերակցվում է *-(er) ei* ածանցով կազմվող գոյականներին, քանի որ արտահայտում է մասնագիտություն, հմմտ.՝ Als sie zur Schmiede kam, war Thomas nicht daheim /Walser, 91/.

Նույն *-e*-ով կազմվող բազմատարբերակային գոյականները տեղային իմաստների կողքին կարող են արտահայտել նաև գործողության անվանում: Ընդ որում վերջին դեպքում դրանք ունեն բայական ծագում: Այսպես, օրինակ, *Ausleihe* (գրադարանում գրքերի հանձնման

սեղան, ինչպես նաև՝ ինչ-որ բանի վարձում) կամ *Ablage* (պահեստ, պահոց, ինչպես նաև՝ հետաձգում):

Սակայն նման գոյականները մեծ թիվ չեն կազմում, ինչպիսիք են նաև գործողության տեղ և գործողություն ցույց տվող *Tränke* (կենդանիների ջուր խմելու տեղ և ջուր խմելը), *Schwemme* (ձիերին լողացնելու տեղ և լվացող սարք) և այլ ձևերը:

Ինչ վերաբերում է քննարկվող նշանակությամբ *-schaft*-ով կազմվող ձևերին, ապա դրանք սերում են կամ անձերի անվանումների հիմքերից (*Botschaft*), կամ էլ առարկաների անվանումներից (*Landschaft*). Միևնույն ժամանակ, հիշյալ իմաստների արտահայտումը նման կազմություններին քիչ է բնորոշ, քանի որ դրանք իրենց նշանակությամբ հաճախ հանգում են *-(er) ei*-ով կազմվող ձևերին և այդպիսով առավելապես գործածվում են հավաքական իմաստով, հմմտ՝ ... *das Hafenvolk, welches die Gesandtschaft* (դիվանագիտական ներկայացուցչություն) *begaffte ... /Grass, 107/*. Նույն կերպ՝ *Grafschaft* տիպի գոյականներն էլ հաճախ հանգում են *-tum* ածանցով կազմվող ձևերին, որոնք հիմնականում տիտղոսանունների հիմքից կազմված կալվածքներ կամ տարածքներ են մատնանշում, ինչպես՝ *Fürstentum, Königtum, Kaisertum* և այլն: Սրանք իրենց հերթին հնաբանություններ են և հանդիպում են միայն պատմական բնույթի ստեղծագործություններում:

Բառակազմության տեսակետից այսօր առավել արդյունավետ է տեղային իմաստ արտահայտող բառերում *-ung* ածանցի գործածությունը, եթե նկատի ունենանք, որ դրանով կազմվող բառակազմական հոմանիշները կարող են արտահայտել ինչպես գործողության տեղ ու գործողություն (ինչպես՝ *Entzündung* «բորբոքված տեղ» և «բորբոքում»), այնպես էլ կոնկրետ գոյական՝ *Wohnung, Festung, Siedlung* և այլն:

Գերմաներենում բառակազմական բարձր արդյունավետությամբ աչքի չի ընկնում նաև նույնպիսի նշանակությամբ բառերի կազմում հանդիպող *-t* ածանցը: Ընդ որում հիշյալ ձևերն ունեն հիմնականում բայական ծագում, որոնք գոյականաց-վելիս ենթարկվում են արմատական ձայնդարձի (*Ablaut*)-ի կանոններին, ինչպես՝ *graben-Gruft, biegen-Bucht* և այլն:

Ausfahrt «ելք, դարպասներ» և *Einfahrt* «մուտք, դարպասներ» բառերը միաժամանակ ներկայացնում են և՛ գործողության տեղ, և՛ առարկա հասկացությունները: Միայն տեղային իմաստով են օժտված *Unterkunft, Bucht, Gruft* և նմանատիպ մի քանի այլ գոյականներ:

Նույնպիսի կրկնակի իմաստ են արտահայտում նաև *-ge--(e)* տիպի *Gehege, Gewölbe, Gewerk, Gemach* և այլ գոյականները: Տվյալ դեպքում կարևորն այն է, որ անկախ իրենց երկիմաստությունից, այդ գոյականները ևս կարելի է դիտարկել որպես բառակազմական հոմանիշներ:

Ընդհանուր առմամբ կարելի է նշել, որ թեև բնիկ գերմանական ածանցներով կազմված տեղային նշանակությամբ ձևերը լեզվում առաջացել են տարբեր ճանապարհներով, սակայն ակնհայտ է, որ դրանց մեծ մասը նախապես արտահայտել է գործողության անվանում, որոնք հետագայում ձեռք են բերել հիշյալ իմաստը, ինչպես օրինակ, որևէ բառակազմական ածանցի չհանգող *der Gang* գոյականի «քայլ, ընթացք, քայլվածք» իմաստների կողքին ձևավորվել են «անցում, կամրջակ, միջանցք» իմաստները կամ *Betrieb*-ի «գործողություն, գործողության մեջ դնել (*in Betrieb setzen*)» իմաստներից զարգացել են «գործարան, ձեռնարկություն» անվանական իմաստները: Ընդ որում դրանց հիմնիմաստը հստակորեն ուրվագծվում է համապատասխան համատեքստում, հմմտ.՝ *Er las ihn,wenn erdurch den langen Gang lief. /Grass, 117/* և *.... ihr Gang war schwankend geworden /Bichsel, 2009, 89/*:

Անդրադառնալով գերմաներենի փոխառյալ մի քանի ածանցներով կազմված և տեղային իմաստով գործածվող ձևերին, առաջին հերթին կարելի է առանձնացնել *-(at)ur*-ով կազմվող *Kommandatur, Rezeptur, Aspirantur* և այլն, որոնք կարող են լինել թե՛ անվանական, և թե՛ բայական ծագման: Ընդ որում, դրանք փոխառվելով լատիներենից, պահպանել են ինչպես իրենց սեռը (իգական), այնպես էլ բառային շեշտը: Իմաստի տեսակետից, անվանական ծագման բառերը նշանակում են կամ աշխատանքի վայր, կամ պաշտոն, ինչպես՝ *Präfektur* «պրեֆեկտի պաշտոն» և «պրեֆեկտուրա (վայր)», իսկ բայական ծագման գոյականները, պահպանելով իրենց գործողության անվանման նախնական իմաստները, արտահայտում են նաև տեղային իմաստներ, ինչպես՝ *Reparatur*, «վերանորոգում» և «վերանորոգման արհեստանոց», հմմտ.՝ *Die Direktion hat bewilligt, dass Sie die Reparatur machen. /Bichsel, 41/* և *Gaswerk, Wasserwerk, Konservenfabrik, Landmaschinenreparatur, Papiermühle, zwei Kirchen, drei Schulen, Landratsamt und Rathaus, das ist ziemlich alles /Walser, 74/*: Այստեղ, առաջին օրինակում, *Reparatur* «վերանորոգում» ձևն արտահայտում է գործողության անուն, իսկ երկրորդում՝ տեղային իմաստ «մեքենաների վերանորոգման արհեստանոց»:

Գերմաներենի չեզոք սեռին պատկանող *-i(at)* ածանցով կազմված և այս խմբի մեջ մտնող գոյականները ևս մեծ թիվ չեն կազմում: Ընդ որում, նշված բառակազմական ածանցը իրացվում է տարբեր կերպ, ինչպես, օրինակ՝ *Rektorat* և *Sekretariat*, որոնք հիմնականում սերում են անվանական ձևերից: Սրանք առավելապես լատինական փոխառություններ են, թեև առանձին դեպքերում ունենք նաև այլ լեզուներից փոխառված ձևեր, օրինակ՝ *Pensionat* (ֆրանսերեն), *Sultanat* (արաբերենից) և այլն: Այստեղ կարող են հանդիպել ինչպես մենատարբերակային, այնպես էլ բազմատարբերակային բառեր: Հիշյալ *Pensionat* բառն, օրինակ, մենատարբերակային է՝ «պանսիոն, դաստիարակչական

հաստատություն» իմաստով: Sie besuchte in Breslau irgendeine Schule mit Pensionat... /Grass, 74/, մինչդեռ Sekretariat-ը բազմատարբերակային է՝ 1. քարտուղարի աշխատավայր, 2. քարտուղարություն, 3. ընտրական օրգան իմաստներով:

Գերմաներենում մեծ թիվ չեն կազմում նաև լատինական ծագման - (i) *ade* ածանցով կազմվող իգական սեռի և համապատասխան իմաստով գոյականները: Այդ բառերի մի մասը սերում է *-ieren*, մյուսները՝ *-er*, *-ur* վերջավորությունների տարբեր ձևերից, հմմտ.՝ *Promenade-promenieren*, *Balustrade - Baluster*, *Arkade - Arkatur* և մի շարք այլ ձևեր: Գոյություն ունեն նաև, այսպես կոչված, հատկաբանական միատարբերակային կազմություններ, ինչպես՝ *Estrade*, *Fassade*, *Estakade*, *Barrikade*, որոնք որպես այդպիսին կարող են ունենալ ոճական իրացումներ: Այսպես, օրինակ, *Fassade* ձևի առաջնային իմաստն է «շենքի առաջնային մաս», իսկ որպես ոճական իրացում այն կարող է արտահայտել «ինչ-որ բանի իրական բնույթը թաքցնող հատկանիշի» իմաստ. հմմտ.՝ *Hinter der Fassade aus Freundlichkeit verbirgt sich ein bösariger Charakter* /Langenscheidts Großwörterbuch, 320/. Այդպիսով է ձևավորվում *hinter der Fassade* հատկաբանական արտահայտությունը: Ընդհանուր առմամբ, այս խմբին հարաբերվող գոյականները ծագում են ոչ միայն լատիներենից, այլ նաև ֆրանսերենից (*Kolonnade*, *Promenade*, *Balustrade*) և գերմանական այլ լեզուներից (նիդեռլանդերեն *Blookade*): Նույն կերպ լատիներենից և ֆրանսերենից են փոխառվել գերմաներենի տեղային իմաստով այն չեզոք սեռի գոյականները, որոնք կազմվում են *-(e)-ment* ածանցով: Ընդ որում դրանց մեծ մասը հարաբերակցվում է *-ieren* վերջավորությամբ բայահիմքերի հետ, ինչպես՝ *Fundament - fundieren*, *Etablisment - etablieren*, *Sortiment - sortieren* և այլն: Գոյություն ունեն նաև բացառապես տեղային իմաստ արտահայտող գոյականներ՝ *Appartement* «հարմարավետ բնակարան» և «հյուրանոցային համար», *Fundament* «շինության հիմք» և փոխաբերական գործածությամբ «ինչ-որ բանի հիմք»: Քննարկվող տիպի գոյականներից գերմաներենում լայն տարածում ունեն *-(i)um* ածանցով օտար ձևերը, որոնց բնորոշ հատկանիշը նրանց ծագումն է համապատասխան անվանական հիմքից. հմմտ.՝ *Minister - Ministerium*, *Konservator - Konservatorium*, *Observator - Observatorium* և այլն: Ի տարբերություն *-age* ածանցով կազմված ֆրանսերենից փոխառյալ *Barrage* «արգելք, փակոց», *Stallage* «դարակ», *Plantage* «պլանտացիա» և այլ ձևերի, որոնք բացառապես տեղային իմաստով են հանդես գալիս, նույն ծագման *-er(ie)* ածանցով բառերը կարող են արտահայտել նաև այլ (հիմնականում հավաքական) իմաստներ, ինչպես *Kolonie*- 1. «գաղութ», 2. «բնակավայր», 3. «մեկ տեսակի (օրինակ՝ թռչունների) ամբողջություն» կամ *Bijouterie*-1. «զարդ» (հիմնականում իմաստով), 2. «ոսկերչական խանութ»:

Լատինական ծագման ևս երկու տիպի ածանցներով *-(is)ation* և *-(i)tät* կազմվող բառերի մեծ մասը բնութագրվում է տեղային նշանակությամբ: Կարծում ենք նաև, որ առաջին տիպն ավելի ճիշտ է ներկայացնել *-(is)(at)ion* տեսքով, եթե նկատի ունենանք *Institution, Station, Demonstration, Konfektion* բառակազմական հոմանիշությամբ բնութագրելի բառերի յուրահատկությունները: Բացի այդ, այստեղ առկա է նաև բազմատարբերակայնություն, ինչպես օրինակ, *Station* 1. «կայարան», «կայարանատեղի», 2. «կանգառ», 3. «ռադիոհաղորդիչ կայարան», 4. «գիտական դիտարկումների գործիք», 5. «հիվանդանոցային բաժանմունք»: Նույնը կարելի է ասել *Institution, Konfektion* և նման այլ ձևերի մասին:

Ինչ վերաբերում է *-(i)tät* ածանցով ձևերին, ապա *Munizipalität, Lokalität, Universität, Admiralität* և այլ տեղային նշանակությամբ բառերի կողքին ունենք նաև որակական իմաստ արտահայտող *Aktivität, Humanität* տիպի ձևեր:

Ամփոփելով վերը կատարված վերլուծությունների արդյունքները՝ կարող ենք նշել, որ տեղային իմաստ արտահայտող ձևերի բառակազմական տիպերի համադրումը հնարավորություն է տալիս բացահայտելու դրանց իմաստային զարգացման ընդհանուր միտումները, ինչպես նաև վեր հանել համապատասխան հոմանիշային շարքի բնութագրական գծերը:

Բացի այդ, առանձին բառերի ու բառակազմական տիպերի յուրահատկությունների ընկալման համար կարևոր նշանակություն ունի կոնկրետ բառի սերման հանգամանքների պարզաբանումը: Այդպիսով, կարելի է տարբերել առաջնային և երկրորդային տեղային նշանակությամբ ձևեր, որոնք իրենց հերթին ցուցաբերում են նաև տարբեր բառակազմական յուրահատկություններ: Ինչպես օրինակ, առաջնային նշանակությամբ բնութագրվում են *-(er)ei, -tum, -schaft, -(i)at, -(i)um* ածանցներով կազմվող ձևերը, իսկ երկրորդային նշանակությամբ՝ բայական ծագման և գործողության անվանում ցույց տվող *Ausleihe, Gang, Ausfahrt, Promenade, Appreatur, Passage* տիպի գոյականները: Որպես այդպիսին կարելի է դիտարկել նաև անվանական ծագման (հիմնականում՝ պաշտոն, տիտղոս մատնանշող) *Vogtei, Kaisertum, Dekanat, Intendanz* տիպի ձևերը:

Հարկ է նկատել նաև, որ առանձին բառերի և բառային տարբերակների իմաստային ամբողջության վրա ազդում է ածանցական բառերի կարգային բնույթը, ինչպես նաև բառակազմական տիպերի զարգացման օրենքները: Այդպիսին կարելի է համարել այն փաստը, որ գերմաներենում մեծ թիվ են կազմում գործողության անուններից ածանցվող իմաստային նշանակությամբ ձևերը: Հակառակ ուղղությամբ զարգացումները, սակայն, տարբեր են լինում, ինչպես, օրինակ՝ *Tränke* «խմելու տեղ» → «խմելը», *Gestell* «դարակ, թարեք» → «մետաղյա իրերի

ընդունման կետ» կամ → Kippe «աղբ թափելու տեղ» → «ծխախոտի մնացորդ» և այլն:

Մեր հաջորդ դիտարկումն այն է, որ բառակազմական հոմանիշային ձևերին յուրահատուկ են ինչպես ընդհանուր խոսքի մաստային, այնպես էլ առանձին կարգային պատկանելությունը: Այսինքն՝ դրանք հիմնականում գոյականներ են և խմբավորվում են ըստ իրենց ածանցման ձևերի ու իմաստների: Սրա կողքին նկատվում է նաև տարահիմքային բառակազմական հոմանիշություն, ինչպես օրինակ, *Botschaft -Gesandtschaft* «դեսպանություն» կամ *Bleibe-Longement-Unterkunft* «կեցության վայր», որոնց գործածությունը, մեր կարծիքով, ոճական հիմնավորվածություն ունի: Այս առումով երկրորդ օրինակի համար կարող ենք ասել, որ *Unterkunft* ձևը ոճաբանորեն չեզոք է, *Bleibe*-ն՝ խոսակցական է, իսկ *Longement*-ը՝ հնաբանություն: Դրան հակառակ, *Kneipe, Schenke* և *Schwemme* «գարեջրատուն, պանդոկ» բոլոր երեք ձևերն էլ խոսակցական են, ընդ որում *Kneipe*-ն հարաբերվում է մյուս երկուսին որպես ընդհանրական հասկացություն, *Schenke*-ն՝ որպես բազմատարբերակային ձև, իսկ *Schwemme* -ն՝ որպես բարբառային ձև: Թերևս նշված պատճառով է, որ *Kneipe* բառն օժտված է առավել բարձր գործառնական հաճախականությամբ: Նույն կերպ՝ ոճաբանորեն չեզոք *Gestell* բազմատարբերակային ձևը, իսկ նույն իմաստով *Stellge* բառը խոսակցական է:

Համապատասխան դիտարկումները ցույց են տալիս նաև, որ բառակազմական հոմանիշների շարքում այս կամ այն տիպի ոճական երանգավորումը կախված է կոնկրետ ածանցի տիպից, ինչպես օրինակ, *-(at)ur (Manufaktur, Redantur, Intendatur)*, *-(e)ment (Logement)*, *-age (Etlage, Barrage, Beletage)* ածանցներով կազմված ձևերը բառարաններում նշվում են որպես հնաբանություններ, իսկ խոսակցական բառերին բնորոշ է հիմնականում *-e (Falle, Bleibe, Schwemme)* կազմիչը: Դրան հակառակ, չեզոք երանգավորմամբ են բնութագրվում *-(er)ei, -ung, -schaft, -(i)um* ածանցներով կազմվող բառերը, որոնցից այդ հատկանիշով առավել օժտված են *-(er)ei* ածանցով կազմությունները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Bichsel P. Weltwoche. Freiburg, 2009.
2. Bussmann H. Lexikon der Sprachwissenschaft. Stuttgart, 2002.
3. Eisenberg P. Grundriß der Deutschen Grammatik, Band 1: Das Wort. Stuttgart, 2000.
4. Fleischer W., Barz L. Wortbildung der Deutsche Gegenwartssprache. Tübingen, 2005.
5. Grass G. Örtlich betäubt, Berlin, 1998.
6. Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache. München. 1997.

7. Lewkowskaya K. A. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. M., 1998.
8. Walser M. Das Einhorn. Frankfurt, 2008.
9. Wellmann H. Deutsche Wortbildung. Düsseldorf, 2005.

С. АРАКЕЛЯН – Категориальная синонимия в словообразовании современного немецкого языка. – При изучении словообразовательной синонимии наблюдения чаще всего велись на уровне отдельных слов. Между тем анализ лексических категорий, позволяет обнаружить тесную взаимосвязь между синонимическим рядом и лексической категорией, а также установить некоторые общие закономерности семантического развития отдельных слов и словообразовательных типов.

Ключевые слова: поливариант, моновариант, синонимический ряд, категориальная семантика, лексическая категория, локальное значение, словообразовательный тип, конверсия, исконные слова, ассимиляция

S. ARAKELYAN – Categorical Synonymy in Modern German Word-Building. – The study of word-building synonymy was often observed at the level of separate words. Meanwhile, the analysis of larger units of lexical categories allows to reveal the close relationship between synonymic series and lexical category, to define some general regularity of semantic development of separate words and word-formation types.

Key words: polyvariant, monovariant, synonymous series, categorial semantics, lexical category, local meaning, word-building type, conversion, native words, assimilation